

Kultur for de mindste

Lærervejledning

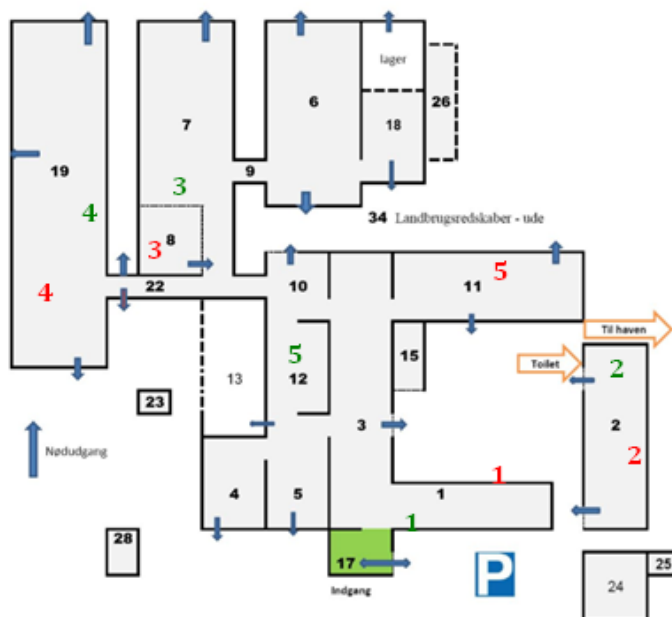
I kufferten kan I finde 5 forskellige emner, som I kan tale om med børnene. Til hvert emne er der dels nogle genstande, I kan bruge til at vise børnene noget konkret. I kan supplere emnet/genstandene med et besøg i udstillingen, hvor I kan se de omgivelser, emnerne omhandler.

Genstandene i kufferten er:

- 1. Stenskårver**, hvor man kan tale om alle de steder, man bruger skærver. Men man kan også tale om arbejdsforhold - hvem fremstillede skærverne - hvordan gjorde de - under hvilke arbejdsforhold.
- 2. Et stykke brænde**, hvor man kan tale om, hvordan man lavede mad i gamle dage. Man kan se køkkenet og det komfur, der blev brugt til madlavningen.
- 3. Elværk**, hvor man kan tale om vores forbrug af elektricitet eller om, hvordan man laver elektricitet.
- 4. Jetjager**, hvor man kan tale generelt om flyvning eller om, hvordan et godt forsvar kan forhindre ufred.
- 5. Fotografiapparat**, hvor man kan tale om fotografering og kameraer/mobiler.

På planen over museet er der vist, hvor man kan se de omgivelser, genstandene bruges i - de er mærket med et **rødt** tal (1-5). Der er også vist forslag til, hvor man kan sidde og tale om tingene - de er mærket med et **grønt** tal.

Grundplan over museet

Forslag til snak om emnerne

1. Stenskærver

Kufferten indeholder både små skærver (f.eks. til indkørsler) og større skærver (f.eks. til jernbanespor og veje).

Brug af sten

Find eksempler på brug af sten: små skærver i indkørsler, store skærver under jernbanespor, køkkenborde, gravsten, skulpturer, stenkuglerne foran Christiansborg, vejafmærkninger (kun på Bornholm).

Hvor kommer stenene fra - Bornholm (selvfølgelig) - men også fra lande med billig arbejdskraft.

Kom med eksempler på forskellige typer sten (granit, sandsten, kalk).

Arbejdsforhold

Her kan man f.eks. bruge Verner Olsens beskrivelse af sit arbejde for mindre end 100 år siden - eller man kan fortælle om Jens Vejmand (Jeppe Aakjær 1905) - her er alle vers:

- 1 Hvem sidder der bag Skjærmen
med Klude om sin Haand,
med Læderlap for Øjet
og om sin Sko et Baand?
Det er saamænd Jens Vejmand,
der af sin sure Nød
med Ham'ren maa forvandle
de haarde Sten til Brød.
- 2 Og vaagner du en Morgen
i allerførste Gry
og hører Ham'ren klinge
paany, paany, paany,
det er saamænd Jens Vejmand
paa sine gamle Ben,
som hugger vilde Gnister
af morgenvaade Sten.
- 3 Og ager du til Staden
bag Bondens fede Spand,
og møder du en Olding,
hvis Øjne staar i Vand —
det er saamænd Jens Vejmand
med Halm om Ben og Knæ,
der næppe ved at finde
mod Frosten mer et Læ.
- 4 Og vender du tilbage
i Byger og i Blæst,
mens Aftenstjærnen skjælver
af Kulde i Sydvest,
og klinger Hammerslaget
bag Vognen ganske nær —
det er saamænd Jens Vejmand,
som endnu sidder dér.
- 5 Saa jævned han for andre
den vanskelige Vej,
men da det led mod Julen,
da sagde Armen nej;
det var saamænd Jens Vejmand,
han tabte Ham'ren brat,
de bar ham over Heden
en kold Decembemat.
- 6 Der staar paa Kirkegaarden
et gammelt frønnet Bræt;
det hælder slemt til Siden,
og Malingen er slet.
Det er saamænd Jens Vejmands.
Hans Liv var fuldt af Sten,
men paa hans Grav — i Døden,
man gav ham aldrig én.

2. Et stykke brænde

I køkkenet i stuehuset kan man se et gammelt brændekomfur, hvorpå man lavede sin mad (og i stuerne kan man se kaminer/kakkelovne til opvarmning).

Tal om opvarmning ved madlavning - lige fra de ældste tiders bål i det fri - via brændekomfuret i køkkenet - via gaskomfurer/gasapparater - til vore dages eldrevne komfurer.

Hvor besværligt var det - tænk på at lave et par kopper te eller kaffe for 100 år siden - der skulle tændes op i komfuret - vandet skulle koges og derefter et større rengøringsarbejde.

3. Elværk

Normalt tænker vi ikke over, hvor vores elektricitet kommer fra - der er bare al den strøm, vi har brug for.

Tal om, hvordan elektriciteten dannes (kraftværkerne), hvordan den spredes ud til forbrugerne (luft eller jordledninger) og hvor nemt det er for almindelige mennesker at få strøm til rigtig mange ting: Belysning, radio/tv, computere, køkkenapparater, værktøj - og tænk på alle de steder i samfundet, hvor elektriciteten er nødvendig: Kontorer, værksteder, fabrikker, butikker, trafiklys, gadebelysning...

Moderne el-produktion: Vindmøller på land eller til havs, solceller på hustage eller i store, industrielle anlæg - kan der tænkes andre måder?

4. Jetjager

Hvis man gerne vil have sikkerhed i sit hjem, kan man anskaffe en stor hund - det vil ofte være en kærlig familiehund, som hele familien er tryk ved. Men kommer der ubudne gæster, kan hunden holde dem på afstand.

Et helt land kan ikke beskytte sig mod fremmede med hunde - derfor har vi forsvaret, der hjælper befolkningen til at kunne føle sig trygge.

Vores Draken-fly fløj jævnligt henover Bornholm for at vise fremmede "at her vogter jeg" - helt det samme som man kan se ved havedøren til familier med hund.

5. Fotografiapparat

Det er i dag let at tage billeder - og der bliver fotograferet som aldrig før.

Apparaterne har udviklet sig fra gamle dages store kasser via dedikerede fotografiapparater i mange udformninger til vore dages smartphones.

Men at tage billeder er nu så let, at alle kan gøre det - og næsten alle gør det.

Billeder er en god måde at gemme minder på - det kan være minder fra en god fødselsdag eller fra jul - det kan være billeder af forfædre, der for længst er væk - og alt det er godt.

Men kan man altid fotografere sine omgivelser? Er det i orden at fotografere personer i forskellige situationer og derefter offentliggøre billederne (f.eks. på Facebook eller Instagram)?